

LA MAQUINÀRIA AGRÍCOLA J. TREPAT I EL SEU PROTAGONISME EN LA HISTÒRIA DE LA MECANITZACIÓ AGRÀRIA

Jaume Espinagosa Marsà¹ i Roser Miarnau Pomés²

1. Director de Cal Trepat - Museu de la Mecanització Agrària a Tàrrrega
2. Tècnica de Cal Trepat - Museu de la Mecanització Agrària a Tàrrrega

RESUM

La marca J. Trepat de maquinària agrícola tingué una gran importància des del primer terç del segle xx fins a les darreries de l'últim terç del segle xx pel seu protagonisme en la mecanització de les tasques agrícoles, fins llavors realitzades majoritàriament de forma manual. La màquina més emblemàtica d'aquesta indústria fou la garbelladora, completament adaptada a les especificitats de l'agricultura catalana i als requeriments dels pagesos.

PARAULES CLAU: maquinària agrícola, mecanització agrària, història agrària, J. Trepat.

RESUMEN

La marca J. Trepat de maquinaria agrícola tuvo una gran importancia desde el primer tercio del siglo xx hasta finales del último tercio del siglo xx por su protagonismo en la mecanización de las tareas agrícolas, hasta entonces realizadas mayoritariamente de forma manual. La máquina más emblemática de esta industria fue la agavilladora, completamente adaptada a las especificidades de la agricultura catalana y a los requerimientos de los campesinos.

PALABRAS CLAVE: maquinaria agrícola, mecanización agraria, historia agraria, J. Trepat.

Cal destacar la rellevància de les màquines agrícoles J. Trepat en la història dels grans canvis esdevinguts en l'agricultura com un dels protagonistes principals en el procés de mecanització de les tasques del camp. La introducció d'aquestes màquines en les feines manuals agrícoles suposà un gran estalvi de temps i mà d'obra i creà un procés de transformació agrícola que acabà comportant la transformació del model de societat tradicional cap a una societat moderna, industrialitzada i cada vegada més urbana. A més a

Correspondència: Jaume Espinagosa Marsà i Roser Miarnau Pomés. A/e: info@museutarrega.com.

més, la fàbrica J. Trepat de Tàrrega ens resta com una peça clau conservada del patrimoni industrial català i nacional (figura 1).

Les màquines agrícoles J. Trepat neixen de la voluntat personal de Josep Trepat d'alleugerir els pagesos en les feixugues feines del camp. Josep Trepat era el fill cabaler d'una família d'Alardell, a les rodalies d'Agramunt, i el seu destí quedà marcat per l'obligació de dedicar-se a la pagesia o llaurar-se un futur aprenent algun ofici. Però Josep Trepat esquivà el seu destí marxant un temps a França, d'on va tornar l'any 1913 per muntar a Tàrrega un petit taller de puntes de París. En aquest primer taller del carrer Ardèvol, Josep Trepat inicià la seva aventura empresarial, madurant la idea de versionar «a la catalana» la màquina dalladora McCormick, que havia conegut en la seva estada en terres franceses. La seva idea anava dirigida a fer una màquina lleugera, petita i adaptada a l'agricultura catalana i amb un sol animal de tir.

FIGURA 1. *Imatge general de la fàbrica J. Trepat de Tàrrega, ara seu del Museu J. Trepat de la mecanització agrària. Fotografia de R. Miarnau*

Les primeres dalladores i garbelladores J. Trepat es van produir al taller del carrer d'Ardèvol. Allà van prosperar i van haver de traslladar-se cap als afores de Tàrrega, just on avui hi ha les dinou naus de la fàbrica J. Trepat.¹ Des de l'any 1919 s'anà expandint la producció i comercialització de les màquines agrícoles, especialment dissenyades per adaptar-se a les necessitats dels pagesos catalans. Començà amb la dalladora, la garbelladora, després

1. J. ESPINAGOSA I MARSÀ (2004), «La fàbrica de maquinària agrícola J. Trepat de Tàrrega (1914-2004): Apunts d'un viatge pel "túnel del temps"», *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 17, p. 325-381.

va fer un salt cap a les segadores i dalladores, que acabaren sofisticant-se amb la lligadora, els rastells i altres petites màquines industrials.

Josep Trepat al llarg dels anys que va capitanejar la fàbrica tingué sempre la complicitat dels pagesos de la zona. Sempre seguint les seves directrius, anà adaptant les màquines agrícoles als suggeriments i necessitats dels pagesos. Realment, la relació principal que motivà l'expansió de les màquines Trepat en el mercat fou la bona comunicació entre el creador de les màquines Josep Trepat i els seus usuaris directes. Si fem un seguiment, per exemple, de la màquina garbelladora J. Trepat, veurem a primer cop d'ull en les imatges dels catàlegs les peces de recanvis de la garbelladora model 200, fabricada des de l'any 1929 fins a l'any 1936, que mantenia les rodes de ferro colat i tots els engranatges desprotegits i exposats a qualsevol cop o inclemència (figura 2). Aquest model 200, però, es trobava disponible en diverses modalitats i mides adaptades a un o dos animals de tir, com també el regle de ganivetes de mida més llarga o curta.

FIGURA 2. Portada del catàleg de peces de recanvi de la garbelladora tipus 200

El següent model de garbelladora tipus 900, fabricada des de l'any 1940, fou la successora de l'anterior model i, seguint les directrius dels pagesos usuaris, es millorà i s'hi acoblà la bancada de la garbelladora (figura 3). La bancada era la peça protectora per als engranatges que evitava que s'embrutessin per l'ús o es malmetessin a cops directes.

FIGURA 3. Portada del catàleg de peces de recanvi de la garbelladora tipus 900

Seguint les innovacions tecnològiques aplicades en el model de garbelladora J. Trepat trobem el model tipus 100, en què les rodes de ferro colat se substituïren per modernes rodes pneumàtiques i feren guanyar agilitat i lleugeresa en el conjunt de la màquina (figura 4).

FIGURA 4. Portada del catàleg de peces de recanvi de la garbelladora tipus 100

La garbelladora quedà endarrerida a partir del 1948, any que sortí al mercat la primera màquina lligadora que incorporava la novetat de deixar les garbes distribuïdes no només en segar, sinó que es presentaven lligades.

La màquina lligadora i la dalladora foren dissenyades per anar darrere el motor, per tant, els animals de tir quedaven substituïts pel tractor, cada vegada més accessible per a l'economia pagesa.

L'existència de les màquines J. Trepat posà en el mapa nacional la ciutat de Tàrraga com un punt centrfug de difusió del desenvolupament i la modernització capdavantera de l'agricultura nacional. Mèrit tan sols compartit amb la marca Ajuria, de Vitòria. La fàbrica J. Trepat fou un pol de desenvolupament agrícola que el darrer terç del segle xx acabà quedant desfasada, a causa de la manca d'introducció d'innovacions tecnològiques en les màquines Trepat. La marca J. Trepat va renunciar a la producció d'una possible màquina recollectora Trepat, i escollí ser distribuïdora de la màquina fran-

cesa recollectora Braud.² La no adaptació de la producció de la fàbrica a les noves necessitats de mercat va fer que aquesta indústria targarina tan emblemàtica quedés fora de mercat a la meitat dels anys vuitanta del segle xx. Es tancava així una indústria vinculada al territori que no havia sabut modernitzar-se i adaptar-se a les noves necessitats del camp català i espanyol.

Aquest capítol de la nostra història va romandre tancat fins a l'any 2006, quan des de l'Ajuntament de Tàrrega s'engegà un ambiciós projecte de documentació i museïtzació de la fàbrica Trepàt per tal de recuperar una marca identitària per a la ciutat de Tàrrega i de cabdal importància dins la història de la mecanització del camp català i espanyol. Es donava la peculiaritat afegida que era l'última fàbrica d'aquestes característiques que es mantenia dempeus a Europa, conservada arquitectònicament i amb tota la seva maquinària i llegat arxivístic en el seu interior. Aquests darrers anys s'ha treballat en la seva rehabilitació i museografia i ara ens complau presentar la recuperació de les cinc primeres naus i part del departament comercial com a Museu J. Trepàt de la mecanització agrària obert al públic al juny del 2012.

BIBLIOGRAFIA

- BONALES, J. (2011). «La motorització del camp espanyol i el projecte modernitzador de les indústries J. Trepàt de maquinària agrícola (1960-1974)». *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 25, p. 485-501.
- ESPINAGOSA I MARSÀ, J. (2004). «La fàbrica de maquinària agrícola J. Trepàt de Tàrrega (1914-2004): Apunts d'un viatge pel "túnel del temps"». *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 17, p. 325-381.

2. J. BONALES (2011), «La motorització del camp espanyol i el projecte modernitzador de les indústries J. Trepàt de maquinària agrícola (1960-1974)», *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, núm. 25, p. 485-501.